Actualment conté diferents institucions i serveis d'ús públic

Rehabilitació del convent de Sant Domènec de Puigcerdà

Josep M. Guillumet
ARQUITECTE

La història del convent de Sant Domènec de Puigcerdà, el fet que configura la imatge del passeig on es troba, el valor destacable del seu claustre i les possibilitats d'aprofitament dels seus espais interiors per a ús públic, van determinar que la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, d'acord amb l'Ajuntament de Puigcerdà, hi intervingués per rehabilitar-lo.
Les solucions adoptades han permès que s'allotgin, als 2.232 m² de superfície total edificada, diferents institucions i serveis, com ara l'oficina del Servei de Joventut de la Generalitat, la Biblioteca Comarcal de la Cerdanya, l'Institut d'Estudis Ceretans i l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà.

L'antic convent de Sant Domènec, també anomenat quarter, és un edifici històric ubicat al bell mig de Puigcerdà, que caracteritza, juntament amb l'església de Sant Domènec, situada al seu costat, el passeig del 10 d'abril. Totes dues edificacions guarden, doncs, una estreta relació, ja des de l'inici de la seva construcció, i han passat per nombrosos canvis, tant constructius com d'ús, en el decurs de la seva història.

L'any 1291 va començar la construcció del "convent dels Pares de Sant Domingo", segons es desprèn d'una acta redactada per Ramon Coborriu, en aquella època notari de Puigcerdà. Durant el segle XV es va iniciar la construcció de la façana de l'església, amb formes ogivals, feta de marbre gris, sòcols esculturals i portal d'intercolumnis rematats per capitells fins. El 1806 l'església de Sant Domènec és reconstruïda segons els plànols i la direcció de R. P. Thomas Junoy Lr (Lecto), reconstrucció que dura fins l'any 1829. El 1835 es desafecta el convent, que és destinat a usos civils. L'any 1868 la Junta revolucionària fa enderrocar el campanar gòtic que hi havia entre el convent i l'església, per fer-ne servir les pedres en la construcció de les voreres dels carrers de la vila. Al mateix temps, el convent esdevé caserna, i l'església, presó, fins al 1895, i la major part del claustre és enderrocada. A final del segle XIX l'arquitecte Freixa reconstrueix l'altar de l'església, la qual, després de la Guerra Civil també es restaurà. L'any 1949 es torna a destinar a usos de quarter d'infanteria. La façana posterior, on hi ha les restes del claustre, és restaurada l'any 1978 pel Servei de Conservació i

Estat de l'edifici abans de la rehabilitació. S'hi pot apreciar que configura la imatge del passeig on es troba.

Catalogació de Monuments de la Diputació de Girona, segons el projecte de l'arquitecte Josep M. Ribot de Balle. Aquesta façana fou tractada amb un estuc d'alta qualitat i esgrafiats força estudiats.

Per raó del mal estat general de l'edifici, i atesos uns informes previs, la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge de la Generalitat, amb l'acord de l'Ajuntament de Puigcerdà, va decidir, el desembre de 1983, d'intervenir en l'edifici.

Malgrat l'escassa qualitat de la construcció, una sèrie de raons duien al convenciment que calia rehabilitar l'edifici. La història que l'havia acompanyat, el fet urbanístic que configurava la imatge del passeig on es troba, el valor destacat del seu claustre, restaurat en part l'any 1978, i la possibilitat d'aprofitar-ne els espais interiors, van determinar la decisió d'iniciar els projectes d'intervenció.

Característiques de l'edifici existent

L'edifici és aïllat, amb planta, dos pisos i golfes. La planta baixa fa 400 m², més 85 m² de porxo i 138 m² de claustre. El primer pis i el segon fan 623 m² cadascun, i les golfes, 363 m². Hi ha, doncs, una superfície edificada total de 2. 232 m².

La planta és sensiblement rectangular, uns 43 x 14 m aproximadament. La longitud màxima correspon a la façana del passeig, i a la del passatge posterior, la primera amb porxo a la planta baixa, la segona amb les restes del claustre que té columnes toscanes i arcs de mig punt. L'edifici consta de dues crugies i d'una galeria. L'accés a l'edifici es fa per un extrem que toca a la façana de l'església on se situa també l'escala d'accés als pisos.

Abans de la rehabilitació, l'estat de l'edifici era deficient: els murs, de fàbrica de pedra i terra, i el morter pobre i disgregat, estaven molt deteriorats. Calia enderrocar i reconstruir una part de l'ala nord. Els sostres de volta de rajola i bigues de formigó, del tipus electroland, no tenien les condicions de seguretat exigides per a un edifici públic. Els arrebossats de les façanes estaven gairebé tots arrencats. La coberta a dues aigües era enllosada amb pissarra sobre encavallades i corretges de fusta molt deformades.

Criteris d'intervenció

Per desenvolupar el projecte de rehabilitació en un edifici d'aquestes característiques, calia fixar una sèrie de criteris generals que, fonamentalment, es van concretar en un disseny auster i senzill. Tant per l'interès de la volumetria simple de l'edifici, com pel seu passat monàstic, calia mantenir la mateixa configuració exterior perquè, això, permetia assolir la màxima integració amb l'entorn. El disseny interior i exterior havien de fer-se amb materials poc diferenciats i amb absència de formes complicades.

D'una altra banda, calia restaurar les façanes, respectant l'adequació a l'entorn i tenint en compte la seva relació històrica amb l'església.

Pel que fa als espais interiors, havien d'organitzar-se simplement, de manera que possibilitessin l'adaptació a usos futurs amb una flexibilitat màxima.

Finalment, calia establir un espai de comunicació entre el passeig i la part posterior de l'edifici.

En absència d'un programa definitiu per a l'edifici, es va optar per reconstruir i rehabilitar l'es-

Aspecte del procés d'intervenció.

tructura, els forjats i la coberta; restaurar les façanes i construir els elements comuns de l'edifici, com ara l'escala i les instal·lacions centrals.

D'aquesta manera, va resultar-ne un edifici amb els espais lliures i amb serveis comuns, amb prou capacitat per a contenir diferents institucions i per a desenvolupar-hi diverses activitats. Efectivament, les entitats que posteriorment s'hi han allotjat, només han hagut de portar a terme la distribució interior a la planta que els ha correspost, les instal·lacions pròpies, els acabats i els mobles, d'acord amb les necessitats de cadascuna.

Organització definitiva de l'edifici

A la façana del passeig s'ha dut a terme una obertura important en correspondència amb la del claustre, que permet veure els dos espais exteriors.

A les dependències interiors de la planta baixa, s'ha instal·lat una sala d'exposicions i d'actes, amb mòduls centrals de serveis i portes corredisses que permeten fer servir tota la planta com una gran sala o convertir-la en sales individualitzades, aprofitant l'existència de diverses portes exteriors. A la planta baixa també hi ha l'oficina del Servei de Joventut de la Generalitat, el garatge del "bibliobus", amb una escala de comunicació independent amb la biblioteca del primer pis, a més de la cambra d'instal·lacions i de comptadors.

Al primer pis, hi ha la Biblioteca comarcal de la Cerdanya, de la Xarxa de Biblioteques de la Generalitat.

Al segon pis, s'ha ubicat una sala d'exposicions i d'actes, de doble alçada, per tal de crear interès i activitats a la part superior de l'edifici i afavorir així l'ús públic integral de l'edifici, evitant que s'utilitzin intensivament les plantes baixes. En aquest mateix segon pis hi ha la seu de l'Institut d'Estudis Ceretans i l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà.

Cada planta disposa, naturalment, dels respectius serveis higiènics.

La planta de les golfes ha estat reservada per ampliar l'arxiu o el museu.

Aspecte del procés d'intervenció.

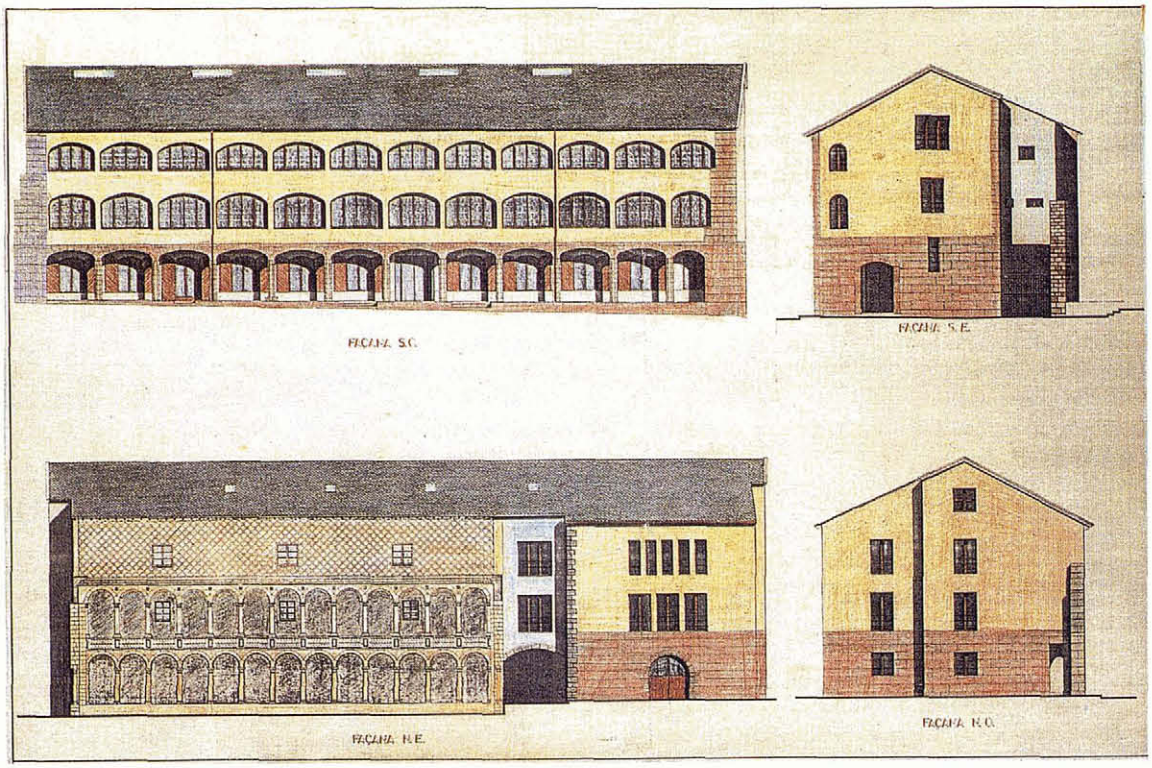
L'edifici rehabilitat, on a hores d'ara hi presten servei la Biblioteca Comarcal de la Cerdanya, l'Institut d'Estudis Ceretans, l'Arxiu Històric Comarcal de Puigcerdà i el Servei de Joventut de la Generalitat.

Descripció de la solució adoptada

Per dur a terme la rehabilitació de l'edifici, segons la solució adoptada, ha calgut intervenir a gairebé tots els elements de l'estructura de l'edificació. S'han hagut d'enderrocar els forjats i els murs en mal estat, la coberta i les lloses de l'escala i l'ala nord de l'edifici. Les parets noves s'adossen als murs existents. Els nous forjats són de bigues i voltes de formigó deixades vistes.

S'ha refet la totalitat de la coberta de l'edifici, amb la mateixa forma exterior. L'estructura nova és de pòrtics i corretges metàl·liques deixades vistes. A sobre, hi ha cabirons de fusta, aglomerat de fusta, tela asfàltica i enllosat de pissarra de la forma tradicional.

A l'hora de pintar les façanes s'han triat colors representatius de Puigcerdà. Així, la base s'ha fet de color salmó-beig clar i fosc, el gris s'ha utilitzat als elements enfonsats i la fusteria i els porti-

Alçats del projecte

cons s'han pintat de color marró fosc. Les portes de l'accés principal són de vidre. Les baranes són de disseny simple de tubs metàl·lics pintats i els baixants, de tub galvanitzat deixat vist.

A la façana de l'església, queda descoberta l'antiga finestra amb un arc de mig punt i es remarca la nova escala amb una sèrie vertical de finestres. El coronament d'aquest mur de façana es fa amb una motllura de pedra artificial establint una relació mimètica amb la façana de l'església. Es manté com a recordatori l'antic dibuix de façana, el gran sòcol i les cantoneres estucades més fosques sobre un fons més clar.

A la façana del passeig, a la planta baixa, queden al descobert sota el porxo la sèrie d'antigues obertures que s'han despullat dels elements sobreposats alhora que s'hi ha incorporat fusteria nova de doble vidre i porticons, i s'ha pintat el mur de color gris. A la planta es restaura la fusteria existent. El mur és de color salmó-beig. El contrafort de pedra s'ha netejat i s'ha mantingut.

Quant a la façana del claustre, a l'ala nord reconstruïda, s'han dissenyat les finestres tenint en compte la seva relació formal amb el claustre. Anecdòticament, es mantenen les arestes cantoneres de pedra. S'han fet unes grans obertures damunt l'arc per descarregar-lo de pes, obertures que ara separen formalment la part nova de la vella. Aquest mur s'ha pintat de color gris com el fons del claustre.

A l'escala, els graons i replans són de marbre blanc. Les parets i els sostres, estucats de color gris. El sostre de la planta baixa, d'encadellat de fusta, pintat de blanc igual que el del segon, que està format per dues voltes de canó perpendicular.

La Biblioteca, a la primera planta, ha estat pavimentada amb parquet de fusta. Les portes d'entrada són de vidre. El sostre té revoltons de formigó i bigues deixades vistes, i les parets són de guix o arrebossades i pintades de blanc.

A la segona planta, l'Arxiu també ha estat pavimentat amb parquet de fusta. Al doble espai de la sala d'exposicions, l'avantsala de l'Arxiu queda amb sostre d'encadellat de fusta (com l'entrada a la planta baixa), els pòrtics metàl·lics vistos amb pintura intumescent, les baranes metàl·liques, i els pilars de totxo. El color blanc homogeneïtza els diferents elements existents a la planta.

JM. G. □

Arquitectes col·laboradors:

Tomàs Osa

Carles A. Brell

M. Josefa Garriga